

FAMILIA

FÓIE BELETRISTICA SI SOCIALA

I L U S T R A T A

TOTODATA

ORGANUL PUBLICATIUNILOR „SOCIETATII PENTRU FOND DE TEATRU ROMAN.“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PROPRIETAR, REDACTOR ȘI EDITOR :

IOSIF VULCAN.

ANUL XXVI. — 1890.

ORADEA-MARE, 1890.
CU TIPARIUL LUI IOSIF LANG.

CUPRINSUL.

I. Portrete și ilustrații.

	Pag.
1. Episcopul Melchisedec	1
2. Portocale, portocale!	17
3. Copiii împăratului Germaniei	29
4. Curtenia nereușită	41
5. Tipuri din India	53
6. Jertfa	65
7. Iacob Negruzzi	73
8. Un salto mortale	89
9. Alfonso XIII, regele Spaniei	101
10. Româncă	113
11. Bismarck	125
12. Caprivi	137
13. Sclava	149
14. Un cuib drăgălaș	161
15. Castelul vânătoresc dela Morizburg	173
16. Pe mare	185
17. Silvestru Morariu Andreevici	193
18. O sârbă	209
19. Porturi populare din Dalmația	220
20. George Brancoveanu	221
21. Michail Popp	229
22. Lecțiune de cânt	245
23. Hiene	257
24. Vânătoare de antilope	283
25. Bucuria mamei	297
26. O inmormântare românească	309
27. Primul băiat	321
28. Indărătnica	333
29. Place-ți?	345
30. Cântecul lui	357
31. Copila și florile	369
32. Momentul de mult dorit	381
33. Serfinciobul	405
34. Dorul	417
35. Vasile Alecsandri	425
36. Tipuri din Sofia	441
37. Bucătura bună	453
38. Tâmpla	465
39. Florica	477
40. Buchetiera italiană	489
41. Georghe Asachi	497
42. Rentârcerea maurului	513
43. Încă o privire	525
44. Vânătoare de crocodili	537
45. Dr. Koch și laboratorul seu	549
46. Dr. Ioan Vancea	557
47. Pădurea Bărsescu	569
48. ...	585
49. ...	597
50. Simeon ...	605
51. Turnul Eiffel ...	609
52. Surorile	621

II.

Poesii.

Pohod al Sibyr	414
Polica	415
Capitan de plaiu	426
Cartul la fântână	498
Capotul și limba lui	501
Isimul și furul	502
...	503
... verde	389
... de Petrarca	90, 138, 298, 344, 367, 560, 610

	Pag.
N. A. Bogdan : Dorinei	123
Didonei	366
Aleluie!	487
C. V. Botez : Cum e duca mea	28
Orba	34
Miedul nopții	45
Petru Dulfu : Copilul și soldații	536
M. Eminescu : Sonet	61
Fet frumos din teiu	97
Venere și Madona	437
Nic. Hacman : Gondola lin pluteșce	522
B. P. Hașdeu : Gaudeamus	205
Elena Lupan : In vis	40
Nenteles	186
Când stelele	222
V. B. Munteșescu : Lacrimi și dureri	2
La gânduri	39
Durare nențelăsă	485
Oprește-ți gândul	558
George Murnu : Un ocean se sbate	355
Amândoi	379
Un an	402
Poporului român	439
Intâiul sârut	463
Desilusie	510
De ce?	559
Nicolae Musca : Petreceți-ve voi in pace	198
Iacob Negruzzi : Nepăsare	74
Ioan Nenitescu : Tera mea	307
Cornistul dela Grivița	331
Ferul și aurul	570
Ciru Oeconom : Petru Carabate	232
Matilda Foni : In visul nopții	157
Traian II. Pop : Frémêt de frunțe	14
Infrânt	76
Desperărei	196
In miez de noapte	572
Radulescu-Niger : Cuptorul lui Nastradin	4
Frunță verde busuioc	27
Ia desfă-te fir de teiu	62
Călugării la mesă	100
Din somn	135
Condamnarea lui Nesus	159
Noapte de april	241
Flori de salcâm	319
La sapă	353
Glosă	377
Sub teiu	533
Dude	596
I. M. Ritișorean : Sonet	112, 321, 393, 584
Vechi idei	171
Sună clopotul	620
Elena Santion : Până când?	258
Carol Scrob : Prietenul meu	219
O cugetare	295
Elena Șerban : Odinioră și acum, Bodenstedt	512
Smara : Scrisore	183
In apus	253
Nopturnă	449
La mormântul Iuliei Hașdeu	47
Th. M. Stoenescu : Vieta	87
Lucreția Suciu : Dragoste	49
Dela țără	521
Noapte bună	581
Sofia Vlad-Radulescu : Lumină!	147
A. Vlahuță : In mânăstire	461
Iosif Vulcan : Alecsandri	413
La România	473
V. E. A. Xenopol : Jale	546

<i>Aurel</i> : Doine și hore de pe Mureș 19. 115. 127. 163.	407
<i>Aurel Iana</i> : Din, Constantin și Roman, baladă	28
Doine din Maidan	175. 211. 221
Sila Sămândila și Dălea Damian, baladă	574
<i>V. Mașdu</i> : Doine din Bănat	611
<i>Mariți Neagoe</i> : Doine din Ardeal	527
<i>Livia I. Pușcariu</i> : Doine din țera Oltului	623
<i>Ioan Rașu</i> : Fata de general, baladă	102
<i>Vasile Sula</i> : Doine dela Vașcou	587. 599
<i>Elena Santion</i> : Doine din Ardeal	563
<i>Vasilin L. Suci</i> : Doine de pe Secuș 7. 79. 103	199
	347. 359. 383 395.
<i>M. Viorescu</i> : Doine din Bucovina 55. 91. 140.	335

III.

Novele, schițe, piese, povești.

a) originale.

<i>Dr. A. P. Alavi</i> : Suveniri de călătorie	111
<i>George Asachi</i> : Pionul său Ceahlăul	499
<i>N. A. Bogdan</i> : Bogdan I, tragedie	181
<i>V. R. Buticescu</i> : Sore cu plôie, novelă	61
Tinerete: nebunete, nov.	341
<i>Carmen Sylva</i> : Visul poetului, legendă	145
<i>George Cătaș</i> : Cătră casă, schiță	533
<i>Ion Creangă</i> : Nemulțămitorului i se ia darul, anec.	13
<i>M. Eminescu</i> : La aniversară, novelă	281
<i>Aurel Iana</i> : La împărțirea darurilor, anecdotă	103
Nemțul și pécurarul, anec.	393
<i>Ioan Lostun</i> : Victoria, schiță	42
<i>Gr. Măruntlean</i> : Din resbelul romano-ruso-turc	172
Sugrumată, nov.	219
Ingropat de viu, nov.	558
<i>Scurlat C. Moscu</i> : Christofor Columb, poemă	187
<i>L. Gh. Nicolescu</i> : Dragoste de copil	521
<i>Radulescu-Niger</i> : Cuvântul morții, novelă	169
Sore de ernă, novelă	401
<i>Gr. Sima al lui Ion</i> : D'ale alui Păcală	109
<i>Dum. Stăncescu</i> : Resplata sfintei sâmbete, pov.	596
<i>Vasilin L. Suci</i> : Niculiță micu mamei, poveste	31
Mora de minciuni, pov.	138
<i>V. A. Urechia</i> : Fopă fără voie	545
Alecsandri la Mircești, comedie	593
<i>Sofia Vlad-Radulescu</i> : La maial, piesă pentru copii	4
Rosa din spini	16
<i>Dela Vrancea</i> : Sentino, novelă	25
<i>Adela Xenopol</i> : A fost a fost	509

b) traduse.

<i>Andersen</i> : Dina din rosă, poveste	258
<i>Evariste Carrance</i> : Amicia de aur, comedie. trad. de N. A. Bogdan	54
<i>Jules Clarctie</i> : Domnul Mayeux, novelă	42
<i>August R. Claval</i> : Pescuitorii de dragoste, trad. de D. Stăncescu	622
<i>Ales. Dumas</i> : Carol VII la marii sei supuși, dramă trad. de N. A. Bogdan	538
<i>Catulle Mendes</i> : Pécatul, novelă	523
<i>Armando Folacio Valdès</i> : Puritanii, nov. trad. de D. Stăncescu	487
<i>Osip Schubin</i> : Pelarul din Mascară, nov. trad. de Ana Velovan	174
<i>André Theuriel</i> : Mânunchiul, nov. trad. de D. Stăncescu	382
<i>Mark Twain</i> : O candidatură	346
<i>Hără nume</i> : Mieșunelele, trad. de D. Stăncescu	199

IV.

Literatură. critică, estetioă. artă.

<i>Aurel</i> : »Versuri« de Lucreția Suci	150
<i>V. Babeș</i> : Cultura, cărțile Corvina	2
<i>N. A. Bogdan</i> : Ion Creangă, amintiri	102
Concursurile dramatice ale Teatrului Național din București	178
Prosă și versuri, de M. Eminescu	932
<i>Aurel Iana</i> : Doue documente	122
<i>Ionescu-Gion</i> : Cum vorbim	591
<i>Lulu</i> : Tablele cereate, de G. Popa	451
<i>Titu Maiorescu</i> : Din Schopenhauer	17
Leon C. Negruzzi	40
<i>Omicron</i> : Doi conferențieri români	577
<i>Ioan Pop Reteganul</i> : Românul în glumă	
satirele lui	37
Românul e născut	389
<i>Aurel C. Popovici</i> : Să dam carte pe	85
Din literatura filozofică	207
<i>Dr. Ioan al lui G. Sbiră</i> : Mișcări literare la românii din Bucovina	293

V.

Istorie, instruoțiune, igienă, științe naturale.

<i>George Barițiu</i> : Din istoria Trar	121
<i>Dr. G. Crăinicean</i> : Apage tutun	139
Sacharinul	222
Mâncăți cafea cu	323
Igiena familiilor	370
<i>G. Dimitrescu</i> : Cafeua cu lapte	222
Nu mâncati cafea cu lapte	478
<i>V. G. G. G. G.</i> : Unde e cerul?	552
<i>V. Grozescu</i> : Istoria bănatului timișan	16
Istoria districtelor românești în Bănatul timișan	183
<i>Aurel Iana</i> : Din credințele poporului român	6. 479
Căluțierul său Căluțierul, datini	36
Postul negru	244
Jalea românului	546
<i>Dr. L.</i> : Migrena	396
<i>Averchie Macovei</i> : Femeile	379
<i>Dr. At. M. Marienescu</i> : De origine și anticita- tea numelor geogra- fice și istorice	76
Calea lui Trăian	343
<i>D. O. Olinescu</i> : Mormântul lui Stefan cel mare	355
<i>Aurelia Păcătan-Rubenescu</i> : Scopul educa- țiunii	490
<i>G. Pocreanu</i> : Științele universale în popor	366
<i>Nicolae Popea</i> : Din 1848	600
<i>St. Popescu</i> : Creșterea copilului din familie	526
<i>Ioan dela Vidra</i> : Băile	371
<i>Elena Voronca</i> : Mătrăguna	174
<i>Dr. G. Vuia</i> : Primul congres al balneologilor din Ungaria	588

VI.

Viață socială.

<i>F. B. Arta</i> : d'a deveni trumos	321
<i>I. L. Caragiule</i> : Om cu noroc	342
<i>Ciorogaru</i> : Serbarea Samuil Vulca in Beiuș	371
<i>Dr. Gr. Crăinicean</i> : Dela Paris la București	174
<i>Măr Gri</i> : Dela băile Slănic	174
<i>Martu</i> : Rochia decoltată	174
<i>Marion</i> : Ripică	174
Nona	174

	Pag	Pag.
<i>Gr. Marunțeanu</i> : Hir! Mir!	20	<i>Academia română</i> : <i>Visită regală în Academie</i> 142
Cucóna Marghióla	80	<i>Premiile Academiei</i> 201
Ce e viața	92	<i>II. Societatea pentru fond de teatru român</i> :
Hai la espozitie!	260	Convocarea și programa adunării din Orșova 248
Moși pe groși	348. 552	Adunarea din Orșova 409. 431. 445. 492
Bubi	442	<i>III. Asociațiunea trasilvană</i> :
Neaga rea	468	Adunarea generală din Reghin 408
Oglinda vanității	480	
Filosofia unui diavol	528	
<i>I. T. Mera</i> : <i>Poesii în prosă</i>	336	
Gräfenberg	431	
Lumea albă	564	
<i>Mocean-Velescu</i> : <i>Danțul</i>	358	
<i>Moise</i> : <i>Scrisori din Berlin</i>	56. 116. 212. 360. 444. 552. 624	
<i>D. O. Olinescu</i> : <i>Scrisori din Bucovina</i>	9. 57. 69. 154. 213	
<i>Mărióra Z. Petrescu</i> : <i>Vatra-Dornei</i>	433	
<i>Gr. Sima al lui Ión</i> : <i>Din ziua de azi</i>	69	
<i>Ioan Russu</i> : <i>Scrisóre din București</i>	576	
<i>A. C. Șor</i> : <i>Din viața de București</i>	128	
<i>D. Telor</i> : <i>O simă</i>	384	
<i>Elena Tuca</i> : <i>Surorile lui Lamartine</i>	79	
<i>Iosif Vulcan</i> : <i>Înainte de bal, scenă</i>	33	
<i>Carmen Sylva în Academia Română</i>	152	
<i>Dela București</i>	248. 300	

VII.

Alecsandru Eminescu și Asachi.

1. <i>Măști, înmormântarea și discursurile rostite la înmormântarea lui Alecsandri</i>	416
<i>Închirierea Alecsandri în Bucovina</i>	504
2. <i>Inaugurarea bustului lui Eminescu și un discurs rostit</i>	443. 436
3. <i>Inaugurarea statuei lui Asachi</i>	492. 504
<i>Originea lui Asachi. de V. A. Urechia</i>	516

VIII.

Institute de cultură.

<i>I. Academia Română</i> : <i>Sesiunea generală</i>	141. 153
	164. 188

<i>Academia română</i> : <i>Visită regală în Academie</i>	142
<i>Premiile Academiei</i>	201
<i>II. Societatea pentru fond de teatru român</i> :	
Convocarea și programa adunării din Orșova	248
Adunarea din Orșova	409. 431. 445. 492
<i>III. Asociațiunea trasilvană</i> :	
Adunarea generală din Reghin	408

IX.

Numerul jubilar.

În numărul jubilar (23) la a XXV aniversare a Familiei au scris: George Barițiu, V. Alecsandri, Alesandru Mocsonyi, Titu Maiorescu, episcopul Melchisedec, B. P. Hașdău, Ștefan Velovan, V. Babeș, Matilda Poni-Cugler, V. A. Urechia, V. Maniu, G. Ionnescu Gion, Duiliu Zamfirescu, Th. D. Speranția, I. Cav. de Pușcarin, Nicolae Popea, Ar. Densușian, Dr. A. Mureșan, G. Șion, Ioan Slavici, A. C. Șor, V. Bumback, I. Popescu, Victor Mihályi de Apșa, Andrei Bărseanu, Constanța de Dunca-Schiau, Dr. Ion al lui G. Sbiera, Radulescu-Niger, Dumitru Stăncescu, A. D. Xenopol, Smara, P. Dulfu, Iuliu I. Roșca, dr. Victor Babeș, I. C. Panțu, At. Marienescu, T. G. Djuvara, Sofia Vlad-Radulescu, C. V. Botez, N. A. Bogdan, Ioan Bocanici, Gr. Mărunțean, Emilia Lungu-Puhallo, Dionisiu O. Olinescu, V. B. Muntenescu, I. T. Mera, I. Pop Reteganul, G. Szabo, I. Dariu, A. Iana, N. Petra-Petrescu și Iosif Vulcan.

Din cele trimise pentru numărul jubilar, s'au mai publicat în nr. 24 scrieri și scrisori de: I. Broju, dr. V. Bologa, M. Beșan, Regina Bunea, G. Dobrin, Emilia Raț, I. Kóváry, Aurel, Maria Silvia Danila, Petru Herțe, Aurelia Rubenescu, V. Grozescu, J. I. Paltânea, Paul Pap, I. Păpirlu Pop, I. Uzon, N. Dimitrescu, N. Uzon și M. Hârșu.

*

Afară de aceste, mai în fiecare număr, cugetări, glume, noutăți, literare artistice și sociale, modă, din țară și din străinătate, ghicitori de tot felul și altele.

<p>ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD) 7 ianuarie st. v. 19 ianuarie st. n.</p>	<p><i>Ese în fiecare duminică.</i> Redacțiunea : Strada principală 375 a.</p>	<p>Nr. 1.</p>	<p>ANUL XXVI. 1890.</p>	<p>Prețul pe un an 10 fl. Pe 1/2 de an 5 fl.; pe 1/4 de an 2 fl. 70 cr. Pentru România pe an 25 lei</p>
--	---	---------------	-----------------------------	---

Episcopul Melchisedec.

Înainte cu douăzeci și cinci de ani, când am scos la lumină primul numer al foii noastre, i-am pus în frunte portretul și biografia unui bărbat de școală, al lui Nicolae Zsiga din Oradea-mare, carele cu fundațiunea sa pentru creșterea tinerimei române gr. or. ș-a făcut un nume vecinic în istoria culturii noastre naționale.

Acuma, cu ajutorul a Totputernicului Dumnezeu, intrând în al doile pătrar de secol, venim să presintăm cetitorilor noștri pe un bărbat al bisericeii, carele de o potrivă ș-a făcut merite pe terenul instrucțiunii și pe al literaturii. Preosfinția Sa părintele episcop al Romanului, Melchisedec, al cărui portret împodobește pagina acesta, este una din figurele ilustre ale vieții noastre intelectuale.

S'a născut în satul Gărcina, județul Némțului, în Moldova, în anul 1823, februarie. 15. S'a numit din botez — Michail.

Părinții sei au fost preotul Petru și soția sa Anastasia, amândoi români de origine, vechi băștinași moldoveni; tatăl seu — din satul Gărcina, măică-sa din satul vecin Negrești; amândoi din familii vechi preotești, din nēm în nēm.

A început a învăța carte la vârsta de 5—6 ani, întâi în o școală elementară din orașul Pétra, aproape de satul seu natal. A continuat până la

prăvirea Céslovului și a psaltirei, după moda învățământului vechiu, în școla sătescă, ce se ținea érna în satul Gărcina, de învățatori ambulanti. La vârsta de 12 ani, în anul 1834—35, a intrat în seminarul dela Socola, lângă Iași, unde a stat până la anul 1841, când a finit cursul. În interval de un an a fost

învățător sătesc la școla ce înființase boerii Cantacuzineșci, Iancu și Alecu în satul lor Șerbeștii, județul Némțului. În anul 1842, în seminarul Socola a urmat o reformă radicală, când s'a rădicat nivelul învățământului teologic, și a fost éraš chemat la seminar, spre a continuă studiul. După petrecere încă de un an la studiu în seminar, în anul 1843 a fost numit ca suplent la catedra de ritorică și istoria patriei. La finele acestui an a îmbrățișat cariera monastică, când ș-a schimbat numele din Michail în Melchisedec. În anul 1844 fu chirotonit diacon de mitropolitul Meletie. La anul 1848 epitropia seminarului l'a trimis să-și completeze studiile teologice în academia

EPISCOPUL MELCHISEDEC.

teologică dela Kiev în Rusia unde a studiat până la finele anului școlar 1851, când a fost chirotonisit în trepta preotească. Din academia teologică a éșit cu titlu de magistru în teologie, care este gradul cel mai mare ce se admite studenților ce sevrășesc cursul și și crucea de magistru, ca

semn distinctiv, pe lângă diplomă. După ce s'a învârtit în țară, imediat a fost decretat profesor în seminarul Socola pentru obiecte teologice: Patristica, dreptul canonic, liturgica, teologia comparativă. Era atunci în vârstă de 28 ani. În curând mitropolitul Sofroniu i-a dat rangul bisericesc de protosinel.

La începutul anului 1856 a fost denumit ca rector și profesor al seminarului eparchiei Hușilor, când același mitropolit i-a dat rangul de archimandrit. După un serviciu de cinci ani ca rector și profesor, la începutul anului 1861, rămânând vacantă episcopia de Huși, fu numit de guvernul domnitorului Cuza locotenent de episcop, când fu rădicat și la trepta archierei. La finele anului 1864, fu permutat ca episcop al eparchiei Dunărei-de-jos, atunci din nou înființată, cu reședința în Ismail. Acolo a rămas 14 ani, până ce Rușii au reluat Basarabia, când apoi s'a permutat la Galați; căci eparchia Dunărei-de-jos, rămăsese numai cu două județe, al Galaților (Covurluiul) și al Brăilei. Curând înse, la începutul anului 1869, fu permutat la eparchia Romanului, care rămăsese vacantă prin mărtașa predecesorului său, episcopul Isaia Vicol. În această eparchie se află și astăzi în vârstă de 67 ani.

Activitatea sa literară se mărginește în următoarele cărți și scrieri, parte traduse și prelucrate, alte compuse și anume:

a) Ca profesor la seminarul de Socola: Manual Liturgică. Manual de Teologie. Teologia dogmatică a Bisericii Ortodoxe.

b) Ca rector și ca episcop la Huși: Scurtă introducere în cursul științelor teologice. Catehismul Ortodox. Cronica Hușilor și a Episcopiei cu asemenea numire. Introducere în sfințitele cărți ale Vechiului și Noului Testament. Teologia Pastorală.

c) Ca episcop al Dunărei-de-jos: Oratoriul său de rugăciune, după cererea Domnitorului Carol I. Lipovenismul, adică schismaticii și rescolnicii și ereticii rusești. Evchologii și rugăciunile de rugăciuni în diferite cazuri din viața bisericească, publică și privată, a creștinilor Ortodocși. Cronica Romanului și a Episcopiei Roman. Carte de Tedeumuri la solemnități publice bisericești; aprobată de sf. sinod pentru uzul tuturor bisericilor din țară.

d) Episcop de Roman: Șasezeci cuvinte ale Sf. Ioan Casimirul, aranjate după duminicile și sărbătorile anului. Diferite tratate istorice, pentru sf. Sinod și pentru Academia Română, p. c.: Biserica Ortodoxă și calendarul ei. Proiect pentru revizuirea și editarea Cărților bisericești. Memoriu pentru cântările Bisericești. Raport și proiect despre relațiile bisericești ale Clerului Ortodox din România cu heterodoxii și necredincioșii din Regat. Inscricția Marelui Stefan dela Monastirea Resboeni. Respuns asupra Epistolei patriarhiei de Constantinopol din 20 iunie 1882, către Sinodul Bisericii Române. Relațiuni istorice despre țările române din epoca dela finele veacului XVI-le și începutul celui al XVII-le. Biografia Pré Sfințitului Dionisie Episcopul Buzelui. O vizită la câteva Biserici și Monastiri antice din Bucovina. Papismul și starea actuală a Bisericii ortodoxe în regatul României. Inscricțiunile vechilor Biserici armenicești din Moldova și cronologia armenă. Despre ierarhia bisericească și instituțiunea Sinodală în Biserica Ortodoxă. O excursiune în Bulgaria. Biblioteca dela Miclăușeni. Catalogul cărților vechi Slavone din biblioteca Monastirei Neamtului, cu notițe istorice, găsite în ele. Notițe istorice și arheologice dela 48 Monastiri și Biserici antice din Moldova. Cuvânt pentru...

și analiza predicilor lui, descoperite de mine, aprobate de Academia Română spre a se tipări, și tipărite cu cheltueta ministerului de culte în 2 tom. Biografia Mitropolitului Grigorie Țamblac. Memoriu despre starea materială și morală a Preoților în România. Viața și Minunile Cuvișei Maicei noastre Paraschivei și istoricul sfințelor ei mărtași. etc. etc. parte publicate, parte în manuscrise.

În anul 1870 Societatea academică română din București l'a numit membru al ei.

În anul 1876 Domnitorul Carol I, pentru lucrările sale literare i-a conferit medalia Benemerenti clasa I-a, atunci înființată.

La 1878 tot Domnitorul l'a distins cu gradul de mare oficer al ordinului Steua României, atunci înființată.

În anul 1882 Regele României l'a onorat cu marea cruce a ordinului Corona României, din nou înființată.

Împăratul Rusiei Alesandru al II-le în anul 1878, i-a oferit ordinul Sf. Vladimir; era în anul 1880 ordinul Sfinței Annei clasa I-a.

Sfârșind, adaugăm, că Preosfinția Sa, la etatea sa înaintată, e încă plin de vigoare, activ și neobosit. Dorim din inimă ca încă mulți ani să ne putem bucura de fructele vieții sale laborioase!

Lacrimi și dureri.

Sunt lacrimi ce isvorind
Alunecă pe față
Și nu mai lasă 'n calea lor
Nici urmă de tristătă;

Și er sunt lacrimi ce curgând
Imprimă urmă-adâncă —
Ori lasă sufletu-amărit
Și 'nmărmurit ca-o stâncă;

Și sunt dureri, ce când s'au stîns,
Rămân fără de urmă —
Și sunt dureri așa de-adânci,
De 'n veci nu se mai curmă!

V. B. Munteșescu.

Cultura, cărțile: „Corvina“.

— Tractat istoric-literar. —

Domnii maghiari. — sub care cuvânt noi, cei-ce special de ei ne ocupăm, înțelegem pe cele așa numite »dece mii deasupra« în Ungaria și Transilvania, pe acea oligarhia, care decum a venit și s'a așezat aici la noi, în Ostul Europei rase maghiară, pururea ea, această oligarhia a condus, stăpânit și represintat țera, și propriamente o conduce, stăpânește și represintă până astăzi, deci nici decât pe milioanele de popor maghiar, care a fost pururea și a rămas mai mult o uneltă a fruntașilor sei; — »domnii maghiari« — dic prin desastrelle împărăției austriace la Solferino (1859) și la Königrätz (1866), la cari desastre, precum știut este, au contribuit și ei după putință, ajungând la pactul dualistic și prin acesta la putere, er cu ajutorul politicele celor atotputernici din Berlin, succesivmente devenind stăpâni ai situațiunei în Monarhia, pe lângă

stinctiv, de recunosc, că prin acelaș capriț al sortii, aceeaș logică a evenimentelor, prin care s'au înălțat, cât mâne pot erăș să recaadă, decă nu vor șci să-și pună altă basă înălțării și susținerii la putere, o basă mai conformă spiritului timpului de astăzi, mai logică și mai morală, decât cea milenasiă a lor de pân' acuma, o basă, calificată măcar și numai la aparință, d'a li justifică și asicură dreptul de esistență, viitorul ca stat, in lumea cultă.

Imitând deci pe popórele mai inaintate in cultură din Apusul Europei, d'un timp încóci au început și ei, pe calea publicității, prin splendide orațiuni in adunările publice, chiar in parlament și in Academia lor — a-ș afirmă cultura de misiune, special misiunea: d'a mijloci propagarea culturai și civilizațiunei apusene la popórele neculte din Orientul Europei și — tot d'odată d'a pune stavilă progresului barbariei asiatice spre Apusul civilat al Europei!

Este acéstă idee și misiune fără tótă indóielă, cea mai sublimă a societății némului omenesc, o idee emanată deadreptul din conștiința de demnitate omenescă, — ideea, cea astăzi mai mult purtată in gură de — „civilisătorii popórelor“; unica idee și rațiune, ce -- pare a justifică cucerirea și ținerea in stăpânire a popórelor mai mici, mai slabe, adecă mai puțin dezvoltate — prin cele mai tari, mai pricepătóre in artea d'a cucerí și domni. Durere, este tot acéstă idee și cea mai mult mistificată, mințită și abusată de tiranii moderni ai popórelor! La acéstă din urmă impregiurare — póte că »domnii maghiari« nu s'au cugetat, dar se póte și aceea, că — s'au cugetat, inse vor fi avut aminte, că — in punctul talentului d'a mistifică ideii și principie. nici ei nu stau indérétul altora, ba încă, pe cât numeră intre cei mai mici, intrec pe mulți dintre cei mai mari! mai departe, că ei, prin decursul timpurilor bine au grigít, ca lumina și priceperea, cât numai se póte străine să fie și să remănă popórelor de sub stăpânirea lor. Dar altminte ei, cu agerul instinct asiatic ce-i distinge, sigur vor fi observat și aceea, că — Angli, Ruși, Francesi, Spanioli și toți alții, câți de secolii, mai totdeuna »prin intrigă și silă, viclene uneltiri« — și-au supus și țin încăușate țeri și popóre străine, se înțelege — tot in scopul d'a le prepară pentru cultură, a le căștigă civilizațiunei, — cu o fórtă mică escepțiune, și acéstă mai vèrtos din partea Franciei, unică care, in momente mari a șciut să se insuflețescă pentru umanitate, — mai nici unul n'a implinit in faptă acéstă misiune! Lumea abia a vèđut, istoria abia a notat de tot puțin asemenea țeri și popóre, cultivate și emancipate prin cultivătorii lor. Din contră, trecutul intreg ni-i arată pe asemenea „civilisători“ pururea dându-ș tótă silința, d'a ținé popórele odată cucerite — in jugul lor, al orbíei și robíei, mereu spoliante, mereu impedeate in dezvoltarea lor naturală, până când la urma urmelor, atari popóre maltratate și stórsse, séu periră, séu — in desperațiunea lor — se revoltară in contra tiranilor lor civilisători, câte odată isbutind a se emancipă astfel din jugul secular! Ênșiși maghiarii avut au in câteva rânduri parte de asemenea sórte.

Cu tóte acestea de tot triste esperințe, parola de cucerre, subjugare, exploatare a popórelor, pe motivul d'a le civilisă și emancipă, se susține; ea este numai eticheta modernă; impulsul adevèrat este tot cel vechiu: lacomia despoților, — celor mari și celor mici dela putere, încercând astfel acei despoți a se amăgi pe sine și a amăgi lumea cu o etichetă falsă, »quia mundus vult decipi!«

Nu e de mirat deci, că și domnii maghiari ai noștri, in epoca mai nouă ridicară stindardul culturai și resp. al civilizațiunei, și încă, ei pururea mai di-

baci ca alții, nunumai cu privință la presente și viitor. ci și pentru trecut, încercându-se adecă a-și vindică misiunea culturală încă dela descalecarea lor cu Arpad in Panonia și Dacia!

Vechii istorici — ce e drept, i-au descris pe Arpadiani, cum s'au prezentat ei lumei europene in secolul al 8-lea și 9-lea, ca o órdă sèlbatică, intr'o parte civilisată a lumei; inse scriitorii de ađi și de ieri ai domnilor maghiari pretind a șci și mai bine cele ce au fost inainte cu una miie de ani, decât cei-ce p'atunci au trăit și cu ochii lor au vèđut.

Astfel dară pretensiunea lor d'o parte vré să justifice indreptățirea lor d'a fi cucerit și ținut sub dominațiunea lor 1000 de ani diferitele țeri și popóre străine, d'altă parte să înfățișeze esistența lor și dominația lor ca o necesitate europénă, o garanță a civilizațiunei, păcii și ordinei in Orientul Europei.

Ecă și argumentele și documentele factice — in ambele direcțiuni.

Vięta și activitatea, resp. luptele d'o serie de ani — peste tot victorióse, cu tóte popórele de giur impregiuri, constituie cea mai eclatantă dovédă de superioritatea lor.

Marele Széchenyi a đis: »Adevèrata valóre a națiunilor nu consiste in numerul lor, adecă in mulțimea ómenilor, ci in mulțimea capetelor invèțate.«

Străinetaea cea cultă își pune astăzi mândria intru a dovedí, că posede de mulți secolii o literatură națională, posede bibliotece renumite, cu multe, scrise și tipărite in limba poporului și in limbe culte. Care va să șciă de mulți secolii la cultura poporului.

In ori-care din aceste privințe, maghiarii rivalisă cu ver-care alt popor, er pe cele giur-i giur de sine — pe tóte le intrec.

Și — aci vin publicisții domnilor celebra bibliotecă a regelui Matia Corvin terrarum nulli secunda«, cum se esprin monografie a urbei metropole de Buda, — ca bliotecă cuprindea admirabilele cărți-codici, r „Corvina“, după stăpânul lor; mai amintind și unele altele bibliotece particulare, tot din secolul al XV-lea; apoi inșirând cele câteva opuri, in diferite ramuri ale științei, tipărite in limba maghiară încă din prima jumétate a secolului al XVI-lea. ajungënd p'acéstă linie cu documentele până'n epoca noastră, până la P. Hunfalvi, carele in opul seu »Die Magyar-en« (1881.) scóte din datele lui Brachelli următorul clasic argument, spre a încoronă adevèrul despre capacitatea culturală a rasei maghiare, in care adevèr se cuprinde neapèrat și misiunea culturală a ei. Statistica lui Brachelli, adecă, asupra opurilor câte in anul Domnului 1876 au apărut prin tipar in monarchia austro-ungară, ne arată, că intre acelea au fost in limba germană, ce se vorbeșce de 10 milióne ómeni in monarchiă și de 44 milióne in vecina Germaniă — opuri 2059; in cea maghiară, ce se vorbeșce in Ungaria, Transilvania, Croația și Slavonia de 6—7 milióne de ómeni, opuri 901; in cea slavă, ce se vorbeșce in intréga monarchiă de 17 milióne, opuri 941; in tóte celelalte limbe, (intre ele și cea română,) vorbite de vr'o 4 milióne, opuri 472.

Va să đică, proporționalminte produțiunea literară a domnilor maghiari este superióră — in comparațiune și cu Germanii și cu Slavonii și cu tóte celelalte naționalități. De unde conclusiunea este, că — dezvoltarea lor spirituală, fondul lor cultural pre-valéză.

Cine va cutezá să atace esactitatea datelor provocate și corectitatea logiceii dlor maghiari?!..

Nu-i vorba, au domnii maghiari multe și frumoșe daruri dela natură, pentru cari mulți, chiar și

dintre Români îi invidiază; au ei și un grad, o măsură oșez-care de cultură; li place a se geră și nobili și generoși: logicamente inse intemeiați, în cunoștințe bogăți, eticamente scrupuloși — nici odată nu i-a constatat lumea.

Să li cercăm pe valoarea lor reală, toate bazele și argumentele și probele aduse.

Premitem, că scriitorii și oratorii lor, când intonează bogăția lor în bărbați erudiți, în cărți și resp. codici în limba maghiară, din secolii XV și XVI, nici prin gând nu li trece adevărul pozitiv, de ei inse cu desconsiderațiune ignorat, ceea ce tocmai li dovedește superficialitatea și unilateralitatea, că — alte popore, din vecinătatea lor chiar, cu pretensiuni mult mai puține, pe cari — poate tocmai de aceea ei le țin totuș mult inferioare, bună oră Români și Bulgarii și Sârbii, tăcând pe Poloni, posed codici scriși — cu mult — mult mai vechi și cărți tipărite, anume pentru popor tot asemenea de vechi.

(Va urmă.)

V. Babeș.

Cuptorul lui Nastradin.

Nastradin vru într'o ți
Un cupo a-ș hărăzi.
Se gândi, se răsândi:
Tot eu a-ș pute-a-l zidi,
Dise ei chibzoire
Și se pe se pe zidire . . .
Cămiși avea destule,
Tote de-ars în foc sătule,
Deci, frumos le 'nșirui
Ș-apoi gura chibzui:
Dar în care parte-a nume
Să o puie nimerit,
Ca să placă și la lume
Gustul lui deosebit?
În spre stânga e mai bine,
Că spre ușa casei vine,
Dise densusul. — O croi,
Cu lățimea se 'nvoi
Și, mai grabnic de cum fata
Dise: da, la măriș,
Tot cuptorul fuse gata.
Îl clădise pe furiș,
Dar acum putea să cadă
Ori și cine să i-l vedă.
Un prieten, doi, veni ră,
Și cuptorul cum privi ră,
Unul dise: e frumos,
Inse gura e prè jos;
Èr celalalt: că, de eră
Mai năltuș, se potrivă —
Pe alți mulți el mai aduse,
Dar la doi măcar nu fuse
Tot acelaș gust, — că unul
Îl găsia vèrtos ca tunul,
Dar cu gura în spre ușă;
Altul, spîn ca o mătușă,
Că în partea drèptă, gura,
Sfèrșia totă tevatura.
Altu, 'n partea despre fund,
Altu 'n stânga; — unul scund,
Că-i mai nalt ca el și n'are
Gura potrivit de mare . . .

*

Atunci bietu Nastradin
Când vèdù că toți ce vin

Nu se potrivesc la gust,
Se gândi: Ce cap îngust
Am și eu! Ia să-l clădesc
După gustul lor obștesc!
Îl strică a suta oră
Și cu mâna lui ușoră
Pe-o targă cu patru rôte
Îl clădi. — Ei, ce socôte
Domnu? . . . 'ntrebă 'ntr'o ți
Pe-un prieten ce-i sosi . . .
— Mai la stânga dèc' ar sta,
Dise el, te-aș lăudă . . .
Nastardin fuga-l suci
Și spre stânga-l potrivî.
Care-apoi precum poștiă,
Nastradin asă 'nvirtiă,
Încât astfel izbuti
Pe ori cine-a mulțumi . . .

Nu-i în lume om să facă
Lucru ce la toți să placă:
Filosoful Nastradin
A 'nșeles-o pe deplin.
Dar nu pot a-ș pune toți
Operele lor pe roți! . .

Radulescu-Niger.

Teatru pentru copii.

Dedicat micilor diletanți români din Lugos.

La maiial!

Piesă într'un act.

(Cu modificări și adausuri.)

S'a jucat pentru prima oră în Lugos la 1882, de copii din societate.

De dșorele: Eugenia Simonescu,
Cornelia Ianculescu,

Lucia Vlad,
și de dnii: Sever Dogariu,
Victor Vlad.

A doua oră s'a jucat în Lugos la 1888.

De copii:

Tiberius Bredicean . . .	Ion,
Victor Peștean . . .	Răducan,
Cajus Bredicean . . .	bucătar,
Laura Vlad . . .	Măriora,
Maria Jurca . . .	Elena,
Alecsandrina Ianculescu .	Săftica.

Persónele:

Măriora,
Elena, amica Măriorei,
Săftica, fata din casă,
Răducan, fratele Măriorei,
Ion, amicul lui Răducan,
Nicolae, bucătar.

SCENERIA:

(Într'o odaie la părinții Măriorei și a lui Răducan. — La drèptă, lângă o ferestă, Măriora calcă cu fierul pe o mèsă mică un șorț alb cu dantele; lângă mèsă pe un scaun, un coș — nu prè mare — cu mai multe albituri, gulere, manchette, șorțuri ș. alt. — La stânga la o mèsă Răducan și Ion grăbesc să-și termine temele pentru școlă.)

Răducan. (Lasă condeiu să cadă cu sgpmot.)
În fine! — — bată-o s-o bată de lecție, — dar lungă mai fuseși! — să n'aibă omul timp liber nici măcar în césul din urmă; — (își strînge cărțile, călimările.)
Ei, — Măriora, — și acum deh, — caută și tu de

— isprăvește șorțul acela mai iute, — ce tot îl sucești și-l învertești... grăbește de, — decă vrei să mai câștigi și tu ceva pentru maial. Dar Săftica unde-i? — încă n'ai trimis-o în tîrg după salamă, brîndă și sodă? — Îmi pare că tata i-a fost dat bani să cumpere? — ce? —

Mărióra. (Grăbește cu fierul.) Dar șciú și eu!

Ion. (Își strînge și-și arangază și el cărțile.)

Așá dará, voi mergeți la maial cu toții? — o să mergem și noi.

Mărióra. D'apoi ce cređi, — firește că mergem!.. numai decát, ecá. — Pe Nicolae l'am trimis deja după trásurá, — are să sosescá îndatá. (A terminat cu aședatul rufelor, pune fierul jos, deschide un dulap la drépta și incepe să arangeze albiturile în el.)

Ráducan. (Uitându-se pe feréstă.) Numai de n'ar plouá! e cam noros... nácaz mi-ar fi!

Ion. (Se scólá dela mész, — se uitá și el pe feréstă.) Plóie chiar că nu ne-ar trebui! — ne-ar stricá tótá petrecerea. — (Își apucá cărțile, le strînge cu o curea și le aruncá peste umér, gata de plecáre.) Și vecinul nostru cu cocoșul cu penele roșite, ce ar face?.. (Ride.) Hahaha!.. de ai șci mēi Rádúcane!.. áhâ!.. un cocoș, — par că l'a inmoiat în zamá de sfeclá... háhâ!.. îl duce la maial pentru menageria ce vor să o improviseze acolo, — auđi! menagerie la maial!.. și-a đice că cocoșul lui e un papagal... hehe!.. un papagal dela Senegal!.. ehe!.. atát i-a mai vėđut cocoșul Senegalul cum l'am vėđut eu.

Ráducan. Dar cárnații, șci tu »mititeii« aceia — »warme Würst« — ce ar fi de câștigat la popice!.. Ghiță s'a și láudat că are să le dea jos pe tóte nóue, — auđi láudárosul...

Ion. S'ar mândri cred și decá ar resturná mai puține dintr'o loviturá.

Mărióra. Și doue ar fi pré multe...

Ion. Par că eu nu șciú!.. mototolul acela de Ghiță... Ghiță?!.. ho!.. (Intinde mána lui Rádúcane) pe ce ne prindem?.. decá l'am pune de dece ori după olaltá să lovească — pariez că nu nimerеше una mácar!

Ráducan. N'am ce me prinde, că șciú pré bine că Ghiță-i un prost și jumétate, numai gura-i de el! (Cátrá Mărióra.) Dar tu Mărióra tot n'ai mai isprávit cu dulapul teu?..

Mărióra. (Care tot scotea și hágá la rufe.) Ei și!.. decá am trebá... mi-a đis mama să arangez dulapul (Il inchide.) Așá; am isprávit. Și până să ne gátám și norii s'au tras. (Se urcă pe un scaun să mai caute ceva și sus pe dulap.) Trásura are să sosescá numai decát... dar Săftica aceea, — unde remáne atát... (Se dá jos de pe scaun; Săftica vine alergánd, — intr'o máná cu doue pachete, intr'alta doue sticle cu sodá.)

Săftica. (Legatá la cap cu un tulpan alb ori cu un testemel colorat, ca jupánesele.) Étá-me, étá-me coconiță!.. étá-me-s aici!.. uf!.. cum am mai alergat!.. batá-o focul de brándá, ori »șvaițár« ce-i... nu erá s'o găsesc... pe la tóte bécániile am umblat... dar a dat Dumneđu, — la jupánul Schwartz am gásit... Oh, — coconiță, — dar să veđi, atáți ce merg la maial... merg trásurile una după alta, una după alta!.. numai de n'ar plouá. (Aduce un coș în care să așede pachetele.)

Ion. (Care ér s'a aședat pe scaun, stánd de vorbá cu ceialalți.) Ah, — nu plouá!.. o să me duc și eu acas să-mi aduc smel; o să-l iai tu în trásurá la voi Rádúcane, nu-i așá?..

Ráducan. Da, da, — bine đici, — du-te adá-l... va fi bun de slobođit pe cámp. Dar bine cántárește?

Ion. Oh... nu smintеше cătu-i un fir de pěr!.. are să se sue în slava cerului.

Mărióra. (Ia un coșuleț dela Săftica și aședá în el salama și brándá și sticlele cu sodá.) Acum iute Săftico și coșulețul negru din cămará... iute!.. șci ce-i iute!..

Săftica. Dar cum să nu șciú, coconiță!.. (Ese.)

Mărióra. Grăbește dar!..

Săftica. (Aduce coșul.)

Mărióra. Adá și páná și vinul și páharele, și ce mai este.

Săftica. (Ese.)

Ráducan. Me duc și eu să-mi iau paltonul. Dar tata, ce a đis, Mărióra? — vine și el cu noi?

Mărióra. Vine, vine!.. și pe sérá vine și unchiul Costică.

Ion. } (Plecánd, se intélnese în ușa cu Nicolae.)
Ráducan. } colae bucátarul și ér întrá înderét în odáe.) A... jupán Nicolae!.. ce-i de noi?.. ce veste buná?.. fén ori pae?..

Nicolae. (De fire fórte neastempérat.) Cuconașule! coconiță!.. am adus trásura!.. adecá doue!..

Ion. } Nu noue?..
Ráducan. }

Nicolae. Doue, Đeu, cuconașule!.. cine putea să ve ducá pe toți într'o trásurá!? (Apoi în loc să plece ori să stea liniștit, precum se cuvine unui bucátar cinstit — incepe să sará prin casá, când pe un picior când pe altul... își ia cáciula albá din cap, o învertește pe un deget, o aruncá în sus și ér o prinde și trage șorțul prin máni to' »vertindu-se prin casá și respundénd de ce e întrebát, se uitá când pe o mész când pe alta, să veđá ce se aflá pe ea...)

Ráducan. Și ce ne mai dai în coș pentru n. a. ial, jupáne bucátar?..

Nicolae. O gáscá și o rață și un puiu ș-un purcel...

Ion. Fripte sigur?..

Nicolae. Se 'nțelege!.. ei... și o să ve cărați boerește!..

Mărióra. (Care urcatá cu genunchii pe un scaun se neteđește cu un pepten privindu-se în oglindá.) Nu cumva ai avé plácere să te cari și tu Nicolae?

Ráducan. Ba bine, că nu!..

Ion. (Ride.) Háhâ!..

Nicolae. Hop! și încă cum m'aș duce și eu să vėđ maiialul!.. Dar mi-e fricá că pornese gáscile pe stradá și curcánii prin vecini — și atunci — ține-te Lae!.. auleo!.. ce s'ar alege de capul meu decá ar perí vre-una din ele! (Se scarpiná după ureche.) Ce mi-ar đice stápána!.. m'ar pune să plátesc paguba... ba io! ba io!.. mai bine me lipsesc!..

Ráducan. Sigur că ai plátit!

Ion. Ca popa!

Mărióra. Dar bune sânt trásurile Nicolae, ce ne-ai adus? au cai buni?

Nicolae. Bune, coconiță!.. una e a lui moș Sandu Drágan, ... cealaltá a lui Gusti Kicláru...*

Ráducan. Bun! — bravo! — tráiescá jupán bucátarul!.. (Se ducé spre el, îl apucá de umeri și-l învertește pe loc, odatá — de doue ori.) Dar acum... la drépta impregiur nene bucátare! și nu-ți mai vėri nasul pe unde nu-ți fierbe óla. (Ii aratá ușa.) Hait! afará în bucátárie la óle și castróne...

Nicolae. Me duc, cuconașule, me duc! (Ese.)

Ráducan. Ei, Mărióra, gata ești?

Mărióra. Gata, — la moment!

Săftica. (Aduce coșulețul negru.) Étá coconiță!.. îmi pare că și trásura a sosit.

Ráducan. Me duc să-mi iau paltonul. (Ese.)

Ion. Eu me duc să aduc smeul. (Ese.)

Măriora. (Aședă paharele în coș.) Da — trăsura îi aici. Adă coșul încoci să așed eu în el și tu du-te și-mi scote pălăria și mănușile și paltonul și scote și șalul cel mare . . . grăbește! . . . și spune și mami să vie că sântem gata.

Elena. (Intră, — cu pălăria pe cap, cu un palton pe o mână, în cealaltă o umbrelă.) Gata sunteți, Măriora? . . . și noi mergem cu voi de-odată; sântem cu trăsura. Afară la poartă, așteptă mama cu Elisa și cu Vasilică.

Măriora. (Își pune pălăria, grăbită.) Sântem gata! . . . (Trage mănușile pe mâni.) Săftico! . . . tu să iai coșulețele și umbrelele și șalul . . . paltonul îl iau eu . . . Mama vine? — gata-e?

Săftica. Vine acum și dnea-ei! (Se încarcă cu coșulețele, cu umbrelele, cu șalul . . . se mai neteșce nițel cu o mână înaintea oglinzii și apoi așteptă și ea să ăasă pe ușă cu toții de-odată.)

Răducan. (Intră, cu un palton pe mână, cu pălăria în cap și cu un ploier în mână.) Gata sunteți?

Ion. (Vine cu smeul.) Sunteți gata? — e cam noros, — dar nu va plouă ați! . . .

Măriora. Sântem gata!

Săftica. Gata, coconașule!

Măriora. Haidem dar . . . să mergem!

Toți. (Se îndreptă spre ușă.) Haid, — să mergem!

Măriora. (Mai căutând odată înderēt.) Și mama vine.

momentul când se deschide ușa și dau să ăasă, începe o ploie torențială. — Toți se întor ușa superați.)

ii. Plouă! (Plouă! . . .)

mm—m—m—m—m!

(Cortina.)

Sofia Vlad-Radulescu.

Din credințele poporului român.*

— Din Maidan de lângă Oravița. —

Gn luna lui mărtisor femeile descântătoare și fermecătoare au datina de iau séu pun mâna pe un șerpe, care le dă apoi léc peste întreg anul și cu deosebire vindecă prin descântecul de friguri, trigurile cele îmbetrânite. Tot în această lună punând mâna ori și cine pe un șerpe, rămâne sănătos peste tot anul și depărtază ori ce durere de grumaz, punând degetul séu mâna pe locul dureros.

Spălarea capului cu leșiă de omag (inula heelenium) la sf. Toder este bună și se crede că prin această spălare se conservă și creșce mai bine și mare pèrul. Este datina că tot în această ăi își spélă fetele capul cu apă fertă de flóre de corn, tot pentru creșcerea pèrului.

În ăiua de Sân-Toderul-mare (sâmbăta întèia din postul cel mare) este datina, că femeile duc cailor vecinilor zob (cucuruz, ovès și sare), ca nu cumva venind pe restimpul de 7 ăile în care stăpănesc (se încep marți în prima săptămână din post și se finesc ăraš marți a doua săptămână) și să facă reu ómenilor casnici, precum și vitelor și hórelor aparținătóre casei, cu care ocaziune ăic: »Dau cailor ca să fie zobiți, cinstiți și sárați.«

Este datina, că mercuri în a 5-a săptămână din

* A se vedé și foișóra »Luminatorului« din 1889.

paresemi, când trage clopotul prima dată de denie (privighiere, cănun) fetele se spélă cu apă curgătóre (de riu) pentru de a fi albe și sănătóse.

A noua marți după Crăciun se serbeză cu nelucrare din partea femeilor pentru sănătatea copílor ca să nu se spărie și trăcnescă din somn.

În întreg restimpul paresemilor este datina de se cară ómenii în luțuș (legănuș) și vèrtej, în credința, că dobândesc sănătate peste tot anul.

Pentru ca unei familii să-i mérgă peste întreg anul lucrurile tot înainte și să facă spor, poporul nutreșce credința și are datina de în ăiua de anul nou fierbe în ólá cap de porc și nici de cum găină, în credința, că precum porcul rímueșce tot înainte, tot așa și lucrurile din casă să mérgă tot spre spor; ér de fel nu găină, pentru că, precum găina rișchie tot napoi, așa și familiei unde se mânăncă în ăiua de anul nou găină — îi merg trebile tot napoi.

Cei ce doresc, ca peste an să afle cuiburi de păseri și să prindă cu ușurélă pui și păseri, trebuie să postescă în ăiua de ajun.

Vinerea în fiecare săptămână de peste an are poporul datina de nu lucră lucrurile grele, precum (săpat, cosit) mai ales secul femeesc nici nu cóse, declarându-o de nenorocită și că ori ce lucru început vinerea nu are și nu pôte să aibă sfêșit bun.

Ca nu cumva cineva să fie vrăjit, este datina, ca acela se cântăreșce (cumpeneșce) precum și avënd pe sine ceva, — o haină séu ori ce obiect — întors pe dos (cămașa etc.) în credința, că atunci vrăjile nu au putere și nu se pot prinde.

Se crede, că din care parte abură (bate lin) séu bate vèntul în ăiua de Bobotéză, în aceea parte se culcă (cade) grăul în anul curinte.

În ăiua ursului (ăiua Intimpinării Dlui) se crede, că ursul ese din visuina sa și jócă ca în arie giur impregiurul seu, apoi decă este sóre și-ș vede umbra. atunci ăraš se bagă în peșceră și nu ese 6 săptămâni, urmând ărnă aspră în acest restimp; ér decă nu-ș vede umbra, rămâne afară și ărnă începe a se intrerupe.

Spélarea cu prima néuă (zăpadă), se crede, că face fetele frumoșe și drăgostóse.

La Mètcăleu (marția I după Pașci) este datina, de fetele se adună mai multe la olaltă spre a se prinde mătcuțe, veruice, surori. Deci în această ăiua una din ele aduce o țigae (Reindl germ.) și fiecare 2—3 oue, unsóre, pâne și o chită (buchet) de flori și mergënd sub un mër, fac focul, pun țigaia pe foc, unsóreă și sparg ouele, lasând apoi să se frigă. (Fac caigană.) După ce este friptă, ocolind cu ea tóte mèrul, ăic: »Tot meteuță (soră, vèruică) să ne ăicem, pân' o fi lumea și țera.« (De 3 ori.)

Fac apoi cununi de flori și se sárută prin ele, ăicënd ca mai nainte. În fine se aședă jos și mánacă tóte din țigae în semn de frăție, bunăînțelegere, drăgoste și credința una față de cealaltă și de aici încolo ori unde, ori și când, când se strigă séu vorbesc unele de altele, își ăic ori mètcuță, ori vèruică, ori soră.

Cine se naște în ziua de Paști, sub restimpul tragerii clopotelor la biserică, este om norocos în întreaga viață, precum și cel ce mure în ziua de Paști, se crede norocos și merge deadreptul în rai.

*

Fragile, brebeneii, agricelele, viorelele, cocoșeii, micșinele, pupăza, rujițele și ghiocșii mici, toate aceste adunate la un loc în luna lui mărtisor și legate chită (buchet) și apoi așa legate aruncate pe apă curgătoare, câștigă celui ce le-a aruncat iertarea păcatelor, în credința, că aceste sunt opt frați (4 frați și 4 surori) cari s'au perdut prin lume și nu mai știu unul de altul, nici se mai pot întâlni.

Aurel Iana.

Esența de trandafir.

Producțiunea esenței de trandafir constituie una din principalele ramuri ale industriei naționale bulgare. — Valea dela Kazanlic, supranumită cu drept cuvânt valea trandafirilor, este centrul acestei producțiuni și se întinde pe la Carlovo și pe la câteva sate de prin pregiurimi adăpostite în contra vânturilor de Nord de lanțul Balcanilor.

În 1885, fabricațiunea esenței de trandafir din această localitate a fost de 1650 kilogr., represintănd o valoare comercială de 1.100.000 franci.

Astfel populațiunea care se ocupă cu această producțiune este în general într'o stare destul de bună. Sânt apoi în Kazanlic mai mulți comercianți mari, cari se ocupă aproape exclusiv cu comerțul acestei esențe parfumate, și cari sânt în relațiuni directe cu cele dintâi usine de parfumerie și săpunerie din Europa.

O casă mare germană din Constantinopol a stabilit încă de mult la Kazanlic o agenție permanentă, care se ocupă cu recolta, destilarea și cumpărarea dela micșii cultivători a esenței. O altă casă, tot din Constantinopol, întreține și ea acolo un reprezentant special: un chimist foarte competente în industria esenței de trandafir; căci și ea presintă de multe ori difcultăți serioase.

Mai întău, esența este rare ori curată, chiar dacă a fost destilată cu mare ingrijire; apoi o sumă de producători de mâna a doua au uritul obicei de a amesteca cu substanțele străine, precum uleiul de germanium, alcool, etc. cari sânt cu mult mai efține decât esența. Ea trebuie dar analizată, stabilindu-i gradul de puritate și prin urmare valoarea sa comercială.

În ultimii ani, țeranii din Valea Strema și cei dela Tundja, la piciorul munților Rodope, au început să cultive și ei trandafirul. Ei au fost ademeniți de prosperitatea relativă a țeranilor din districtul Kazanlic.

Dar nu se știe încă dacă esența estrasă din trandafirii cultivați în aceste locuri este de o calitate tot așa de bună ca aceea pe care o dau arbustii ce cresc în marele basin meridional al Balcanilor.

Ministrul de interne bulgar, Stambulof, a avut în vedere acest nou izvor de bogăție națională, și prin inițiativa sa personală, principele a decretat deschiderea unui credit pentru cumpărarea unei orecare cantități de esență de trandafir cultivată la Strema și Tundja și trimiterea ei spre analizare la universitatea din Moscova. Resultatul acestei analize va fi publicat de jurnalele rusești.

Doine populare.

— De pe Secaș în Ardeal. —

Cât trăești măndro pe lume,
La feciori nu pune nume,
Că fecioru-i mare căne,
Vine sêra te iubeșce,
Mere 'n sat te povesteșce.

Crișmăriță lată 'n șele,
Nyiai mâncat vacile mele
Și vițșii dela ele.

Unde-i badiu cu doru,
Nu poți ară cu plugu,
Că s'acață plugu 'n dor,
Trag boii de se omor;
Da pe unde-s dragostile,
Poți ară și cu vacile,
Mere plugu sbârănând,
Și bădițu fluerând,
Mândra după el plângând.

Cu mândra de-acum un an,
Dintr'un măr ne săturam,
De urit nu mai șciam;
Dar cu aia din ășt an,
Mânc un măr și doue pere,
Și la inimă nu mere,
Mânc un măr și doue prune,
La inimă nu se pune.

— Spunenyi, spunenyi pui
Unde-i badiu să me duc?
— Eu țoi spune, puică dulce,
De oblu la el ti-i duce.
Ia-ți o cliombă de măr dulce
Și cu florea sôrelui
Eși în calea vântului.
Și vântu te va 'ntrebă:
— Ce cauți puico pe ıcea?
— Caut pe badiu să-l găses,
Că 'n totă nôptea-l visez.

Câte fete-s cu chieptare,
Tôte-s strimbe de schinare,
Numa aia cu chichina
E ôblă ca secerea.

Haidați fete la căline,
Că la joc nu ve ia nime,
Cine ve pôte luă,
În totă dumineca,
Sunteți multe ca érba
Și bêtrâne ca mama.

Frunță verde doi bujori,
Vai de maica cu ficiori,
Că plânge de multe ori,
Da măicuța cea cu fete,
Plânge până nu mai vede.

D'auđit-am măndro eu,
Că ție ți-i reu, ți-i reu,
Da nici nyie nu nyi ghine,
Pân' nu vin sêra la tine.

Dela Paris la București.

Mărturisesc că cu părere de reu am părăsit Parisul, acest oraș al plăcerilor, și să nu credeți că am fost pe la baluri vesele de studenți, baluri mascate, cancanuri, café chantant de prin Quartier latin, acest focar al desfătărilor, unde nici n'a murgit bine și lumea, tigreret elegant, juni și june cântau mergând pe stradă ca și când ar fi fost îmbățați, nu de beuturi spirtose, căci ar fi fost pré de vreme, ci de fericire! In adevăr? Cine știe!

Causa de ce se numește această parte de oraș quartier latin se dice a fi, că in secolul trecut se credea și in Paris că științele mai innalte se pot învăța numai in limba latină, și tocmai pe aci erau facultățile de filosofie, medicină etc. Să ne mai supărăm apoi pe grecii nostri, cari in secolul trecut susțineau că științele in general se pot învăța numai in limba lor?

Nainte de a me vedé pe drum, să ve mai spun câte ceva din Paris. Institutul orbilor, cel dintéiu din lume, a făcut cu 130 de elevi și eleve ai sei mare impresie asupra mea. Am descris visita dela acel institut in »Românul« din 17/29 decembre. Inteligentul orb care me conducea prin institut erá curios să știe ce instrument musical e acela la lăutarii români din esoposție, pe care el nu l'a mai auđit la alți musicanți. Mi-a fost grea espicarea, cum ar fi bunăoră și pentru acele amabile cetitóre cari n'au vedút încă lăutari din țerá. »Naiul«, i-am spus, se compune din mai multe tevi de mărimi treptate, puse in semicerc una lângă alta și suflând in țevițele acelea es sonuri admirabile. bunăoră ca cântarea potirnichei. Me va fi priceput? Fără ochi cu greu!

Nu pot trece cu vederea școlá menageră și profesională de Chaumont, care avea la esoposițiune planurile și statutele ei, precum și tratatele ce se ocupau de ea. Decă nu me inșel, școlá profesională de fete avem la Iași și la Brașov, dar ore menageria se predă aci? Germania se laudă cu bune menagere și totuș nu se mulțameșce numai cu atâta. In Stubenheim (Wurtemberg) esistă școlá specială pentru gospodárie casnică destinată fetelor de țeran.

Și încă ceva din Paris. Tinerii români n'au societate. La Zürich o mână de ómeni și au, nu mai vorbesc de Gand, Viena, Pesta etc., ba in Cernáuți esistă chiar doue, precum vedem in Salonul »Familiei« nr. 51. Și cât de bine incepue tinerimea română de nainte de 3 decenii a face o societate puternică, după cum testează statutele și raportul ei de atunci. Să sperăm că cei 400 de studenți români din Paris vor uita o ăi din șapte multele desfătări și vor sacrá câteva ore pe săptămână unei intruniri românești.

Și așa părăsii Parisul. Când am vedút de pe turnul Eiffel punctul cel mai nalt al orașului, Montmartre, pe lângă care trece gara de l'est cu care venim noi, mi-am propus ca să líu cu atenție in tren, mai cu samă că se vedeau in vèr al celui dâmb palaturi strălucite, dar nici timp să se erá favorabil, nici desimea care se vede că n'au nimeni in ple trenurile, nu mi-a permis a vedé cum d

După câteva stațiuni d
schild »Laferrière« in a cărei
impérați și regi la vênátore

La Belfort, fortăreță
am stat jumétate de ăi.

situate pe deal și pe șes impregiur de oraș. In mijlocul acestui oraș este o piață mare cu o catedrală și alături de acesta o statuá represintând pe o femeie eroică, care pe un braț ține pe un soldat rănit. ér in cealaltă mână ține sus și tare pușca muribundului care nu o mai putea purtá. Pe pedestalul statuei atêrnau coróne verđi cu cordele inscrite: Alsaciei și Lorenei de suvenirea centenarului 1889.

Tot asemenea procedură, dar in sens contrar, am remarcat și la München, unde erau puse table comemorative de marmoră subt póta nóuei și frumósei primării, pe care table erau gravate numele tuturor fiilor münchenesi căduți in resbelul din 70/71 contra Franței. Și aci erau coróne cu cordele din a căror inscripții se vedea că erau puse de camerađii celor morți.

Dela Belfort mai sânt câteva stațiuni și apoi ími scapá de subt picioare și cea din urmă bucatá de pământ republican, avénd de a páși apoi pe al Șviterii liberale. La o stațiune am vedút niște țerance șviterene cu o turnură cât un țest séu ciriná după graiul frátuțesc. Va să ăică aci e originea turnurei, unde a fost și va fi, deci nu trebuie să invinovățim Parisul pentru tóte lucrurile bizare ale modei.

Zürich e un oraș fórte drágálaș. Ai palaturi, străđi curate, regulate, ai munți, ai mare adecá lacul Zürich. Cam rebegit de frig cum eram de pe drum, abia așteptai să me culc in pat, dar par că m'ar fi mușcat un șerpe, așa am trácnit când picioarele mele ca ghiata au dat in pat pe subt plapomá de ceva cald. Erá un ulcior calorifer. (Wormflasche.) Atunci ími adusei aminte de Resdelnia din Rusia și ințelesei de ce a fost trimis poetul Puschin in Basarabia samăte ca intr'un fel de Siberie, pentru că i-a fost limba pré lungă. Dar și la mica stațiune Lindau de lângă Bodensee unde avui fericirea a luá cina in societatea gen. regele X din Stuttgart, mi-a bătut mult la ochi contra. pe care am descris-o deja on. cetitori ai »Familiei«

Zürichul are un nume bun și pentru instițiile sale științifice. Politehnicul se află pe pla. a unui deal, de unde veđi jos tot orașul. Gara e dintre cele mai frumóse in Europa. Dela gará duce o stradă numită a gării până la lacul cu o apă atât de limpede de-i veđi fundul pe unde nu-i adânc. Doue riuri ale acestui lac traverséză orașul și se dice că sânt peșci in abondanță. Pe marginea lacului, adecá la pótele munților, stau rënd satele și forméză stațiuni pentru vapor, când mai auđi apoi și musica militară postată in promenada de lângă lac, apoi uți Odesa cu marea ei a négrá.

Biserica din Zürich Grossmünster in stil roman, are numai la vârful celor doue turnuri forme gotice. In această biserică a predicat reformatorul Ulrich Zwingli 20 de ani cu incepere dela 1519. Museu, bursă, Rathhaus, ospitaluri, institut de orbi și surdomuți, sala Pestalozzi, Tonhalle, teatru (acum ars), drum de fier funicular (Seilradbahn), promenade, escursiuni, cremator, étă ce póte face vieța plăcută, cu escepțiunea celui din urmă, in care să se păzescá omul și nu ajungá pré curénd.

Notați-ve bine, că la otelurile din Șvițera sala cea mare de restaurant e destinată pentru nefumători și pentru fumători este salá a parte. Mi-am propus să combat tutunul, dar atunci trebuie să-l abandonez pentru totdeuna, ce nu voi întârđia a face.

St. Galen, oraș intre doue dealuri, cari permit loc numai pentru 3 străđi principale, încat sânt case și pe deal, dar și aci cu 3—4 etaje frumóse. Pošta și telegraful din fața gării e chiar elegantă. Te urci pe deal, veđi tot orașul cu frumóse turnuri de biserici, cari íți espică pronumele »sânt« al orașului.

Trotoaruri parte asfaltate, parte cu prund neteșit. Limba germană.

St. Margareten. Musica de vânători cântă la sosirea noastră în onoarea maestrului de citeră al curții care venise cu noi.

Bregenz se află între un cerc de dealuri și între Bodensee. Trenul întârziă aci mai bine de o oră, de orec pe altă linie la Schwarzbach se trântise mașina la pământ ca boul stătut; din fericire persoane n'au căzut jertfă, dar ah! negru trebuie să li se fi făcut dinaintea ochilor când au vădut în ce pericol se află. Causa eră că se incintase osiile.

În Lindau eră serată venețiană pe Bodensee. Superb!

München ar cere o descriere lungă; amintesc numai Frauenkirche cu 2 turnuri grandioase, de și roșe de vermele timpurilor. Piața cu de-ale mâncării se cheamă la ei Viktualien markt! La porța riului Isar fresco, care represintă intrarea unei armate pe această pârta și oprirea ei prin orășenii ce le ies a-o intimpină cu pace. Va să dică, aci este pictură și pe zidurile porților! Pe un dâmb este Maximilianeul, o clădire mare, izolată, mai în meșul orașului statua lui Maximilian II rege al Bavariei, museu național, teatru, residența, moneta regia în o casă veche, și alte clădiri monumentale. În prăvălii berechet de produse artistice.

La Chimsee nu m'am mai oprit ca să fiu vădut palaturile feerice ale fostului rege al Bavariei, ci numai de departe din tren le puteam zări.

Prin Viena și Peșta am trecut de astă dată ca pe lângă o mără spartă și étă-me sosit în al doilea Paris, capitala României.

Dr. Gr. Crăinicean.

Scrisore din P...

Ședința de constituire a societății pentru literatura și cultura română în Bucovina.

Eri în 31 dec. v. s'au intrunit de nou în anul acesta membrii societății pentru literatura și cultura română în Bucovina la o ședință generală. Adunarea generală a fost presidiată de nou alesul președinte dl Eudociu baron de Hurmuzachi. După o cuvântare scurtă, dar mult potrivită, declară dl președinte ședința generală de deschisă. Fiind la ordinea zilei alegerea unui vicepreședinte, se trece la alegerea lui după apel nominal.

Fostul vicepreședinte dl Miron Mihai Calinescu, consilier consistorial și archimandrit, a renunțat în ședințele din urmă ale comitetului la vicepreședință, care o ocupă un restimp foarte îndelungat. Este foarte de regretat, că dlui ca unul din înființatorii societății și membru continuu în decurs de 26 de ani al comitetului ei dela înființare până aci, se simte nevoit a se retrage dela activitatea sa în folosul societății, recunoscut fiind că societatea perde cu dlui pe un membru foarte activ și devotat naționalist. Noi am obiectă, că în țără chestiele naționale n'or prosperă nici odată, decât chiar înființatorii și conducătorii naționali după vreme se retrag și detrag spriginul lor, lăsând în voia Dlui instituțiile lor create. Noi putem numai regretă retragerea dlui M. Calinescu păstrându-i totdeuna devotamentul și recunoștința noastră pentru meritele lui naționale.

La alegerea făcută, se alege de vicepreședinte cu unanimitate de voturi dl Vasile cavalier de Repta, profesor de universitate.

De față au fost 37 de membri. Astă dată preoțimea eră mai puțin represintată ca altă dată. Intre cei preșenți salutăm pe dl Alesandru baron de Va-

silco, căpitanul țării, Ioan de Lupul, deputat imperial, Vasile Morariu, secretar dela tribunal, Onesim Turcan, secretar la direcțiunea bunurilor fondului religios gr. or., Ciuntu'eac, administrator poștei, Eugeniu Meședer, Dionisiu Voronca, ampl. telegr., Zacharie Voronca, paroc. din Mihalcea, I. Zavadovschi, actuar consistorial etc. etc.

Dl președinte aduce regretele sale cele mai mari pentru mărtea membrului din comitet al dr. Constantin Tomasciuc, care în florea vieții a trecut la cele eterne. Adunare respică regretele sale prin sculara unanimă.

Se trece la alegerea de 7 membri în comitet. Cu majoritate de voturi se alege următorii domni:

Oreste Renei de Hirșani, consilier de guvern; Constantin Stefanovici, Vasile Calancea, Grigoriu Halip, Ilie Luța, dr. Ioan Turcan și Dionisiu Simionovici.

Dl Voiuțchi dice, că învățătorul din comuna Mahala, dl Dimitrie Scalat are de gând a arangia în Cernăuți cu școlarii sei săteni un concert. La acest concert vor participa 20 de băeți și 20 de fetițe din comuna Mahala. Dl Voiuțchi cere, ca comitetul societății să ia sub patronagiul seu această întreprindere a dlui Scalat.

Adunarea generală ia act.

Dl Eugeniu Meședer dice, că nainte de doi ani a făcut dl Onesim Turcan, la adunarea generală propunerea, ca comitetul să stărue pe la comitetul țării, ca numele satelor să se scrie cu ortografia originală istorică, obiectându-se atuncia, că numele satelor românești din Bucovina s'au schimbat la necunoscute de autoritățile administrative, cari nu știu românește. Dlui vré să șcie, ce s'a făcut în această privință.

Dl Onesim Turcan: S'a făcut propunerea atuncia, ca să se scrie numele satelor și țăranilor, așa cum le respică Românul singur, fără cele multe u și alte anecse ortografice și ca să le pôtă cea ori cine, și nu cum le scrie bemacul, Polonul séu Némțul vinit din alte țeri. Este deci causă, ca să ne interesăm cu totă serioșitatea de această chestiă.

Dl președinte esplică propunerea acesta ca o rezoluțiune, fiind că societatea este literară și obiectul propunerii privește chestii ale administrației țării. Ca rezoluțiune o ia la știință și în comitet s'a discută fondul ei cum și modul realizării ei.

Nefiind alt obiect la ordinea zilei, ședința se inchide.

Dionisiu O. Olinescu.

Literatură și arte.

Știri literare și artistice. *Regele României* a dăruit capitalei București statua Libertății, care a și sosit acolo și se va aședă pe noul bulevard. *Dr. Alesandru Vesselofsky*, membru al Academiei de științe din Petersburg, a anunțat o conferință publică despre Iulia Hașdeu, în societatea neofilologică din capitala rusescă.

Ruga dela Chiseten, comedia populară cu cântece și joc, de Iosif Vulcan, jucată anul trecut în Chisetu la rugă și la Caransebeș cu ocașinea adunării generale a Societății pentru fond de teatru român, a eșit de sub tipar și se află de vândare în administrațiunea foii noastre. Prețul unui esemplar e 20 cr.; mai puține de 5 esemplare nu se espedeză pe poștă.

Reflecșiuni la dedioci. În numărul 51 al »Familiei« s'a publicat descântece din părțile Oraviței, între care și de diochi. Culegătorul ne spune, că le publică intocmai cum le-a aușit. Decă e așa, îmi

pare bine, că ved cuvântul »nervi« întrebuințat de popor, decât nu cumva descântătorea îl are dela cei cu carte. De altmintearea am mai dat de acest termen exprimat »nevre.« In general inse poporul nu știe de nervi, la el aceștia, tendonele și vasele sanguine au numele colectiv »veni.« Dar să revin la punctul de plecare, adică să insist pe lângă folkloriștii noștri, ca să fie cât se poate de esacți in culegerile lor, că și medicina poporală: anatomia etc. va veni să le studieze și atunci se va întâmpla ce s'a mai întâmplat pe terenul poeziei poporale: dl Alecsandri critică pe dl dr. At. M. Marienescu, ér dl Schwarzfeld (!) pe Alecsandri. — *Dr. G. Crăinicean.*

Scriitori români in limbi străine. *Alecsandri și Eminescu* au apărut de curând in traducere germană și 'n America; diarul »Volksblätter« de acolo publică 'n ultimul numer mai multe poesii traduse din acesti poeți. — *Carmen Sylva* a eșit și 'n limba sêrbă; diarul »Zastava« publică de curând mai multe poesii ale augustei scriitoare.

Icone românești. In editura librăriei Socec & Comp. in București a apărut o elegantă serie de icone reprezentând pe Maica Domnului Isus Christos, Sf. George și sf. Dimitrie. Câte-ș patru aceste icone au fost executate atât ca desen, cât și din tipar și încadrate in atelierile stabilimentului industrial de arte grafice al dlui Socec. Desemnul și culorile sânt ținute in stilul cel mai curat bizantin după prescrierile bisericești ortodocse. Execuțiunea este artistică și cu neasemănare mai frumoasă decât a tuturor iconelor ce importate din străinătate se colportrează in cătătimi mari prin țeră, ér prețul lor (dêcă nu ne înșelăm câte-ș patru iconele încadrate in rame frumoșe de lemn sculptat, costă numai 7 lei,) permite și celui mai sărac creștin de prin satele cele mai îndate, a-și impodobi casa cu aceste imagine sante.

Diarele române in 1889. »Românul« din București o staistică a diarelor române câte apar in România și la noi. Conform acestei statistice, numerul tuturor diarelor se urcă la 152; acest numer se imparte astfel: 76 in București, 62 in provincie, 14 in Austro-Ungaria. Din aceste sânt 24 cotidiane, 31 reviste periodice cu conținut literar séu știintific; celelalte apar de doue ori și odată pe săptămână. E de însemnat, că 'n numerul acesta se cuprind și diarele ce apar in limbi străine la București.

Republica română va fi titlul unei broșuri politice, care va apăre in curând la București, datorită penei dlui Const. A. Filitis. După cum ni se asigură, scrie »Românul«, in forțe scurt timp va apăre și un diar cu acest nume, prin care se vor propaga ideile republicane la noi in țeră.

O revistă pentru arte. Aflăm din »Românul«, că va apăre in curând in București o revistă, care se va ocupa esclusiv numai de teatru și musică. I dorim viêtă îndelungată!

Diare noue. *Casa rurală*, o revistă nouă, va apăre 'n curând la Focșani. — *Orientul*, diar politic cotidian ș-a anunțat aparițiunea pe 1/13 ianuarie la București.

Teatru și musică.

Știri teatrale și musicale. *Năpatea*, noua piesă a dlui Caragiale, se va reprezintă in luna lui februarie pe scena Teatrului Național din București; repetițiunile s'au și început. — *La Iași* se va clădi un teatru nou; așa a promis ministrul Th. Rosetti pe timpul petrecerii sale in Iași.

Concursul Teatrului Național din București. In sfêrșit, la doue luni de țile, direcțiunea Teatrului

Național din București publică procesul verbal al ședinței, in care comitetul-juriu a luat hotărîrea relativă la decernarea premiului de 1200 lei anunțat pentru cea mai bună piesă. Procesul verbal ne spune, că deorâce nici una din cele opt piese nu intruneșce condițiunea d'a fi o operă dramatică completă, care s'ar puté reprezintă fără schimbări, juriul s'a vêdut in imposibilitatea de a da premiul vre-uneia. Juriul a constatat inse cu bucurie, că in genere limba, (care in cele mai multe din lucrările care se aduc direcțiunii spre a fi reprezentate nu este de loc românească) in piesele trimise la concurs este cu mult mai îngrițită. Juriul constatând asemenea, că dintre toate lucrările, piesele: »Mihnea și Baba«, »Dina frumusețelor«, »Drumul greșit« sânt cu mult mai superioare celorlalte lucrări presintate la concurs, crede: că decât autorii lor ar binevoi să le facă îndreptări, ele ar puté fi reprezentate cu succes pe scena Teatrului Național. In sfêrșit juriul, constatând că premiul a stimulat in destul pe autorii noștri dramatici și că s'au produs opere cu calități relative, a rugat pe dl director general să publice un nou concurs, cu termen de cel puțin 8 luni și mărindu-se chiar premiul la 1500 lei.

Artiștii români in străinătate fac onore nêmului lor. *Dra Agata Bârsescu* la teatru Curții in Viena cucereșce din ce in ce mai mult iubirea publicului; acum studiează in româneșce rolurile ce are să le jöce la București. — *Tenorul Gabrielescu* a cântat de curând cu mare succes la Triest, in opera »Asrael« de maestrul Franchetti. — *Dra Elena Theodorini* e mult aplaudată la Buenos-Ayres in America. — *Dșorele Sani și Feliciani* cântă in Italia, amêndoue cât se pöte de bine. — *Baritonul Popovici* debutază tot in Praga, unde e bine primit.

Concert in Brașov. Duminecă in 31 decembrie v. a. c. »Reuniunea română de gimnastică și de cântări« din Brașov a arangiat un concert cu următorul program: 1, G. Dima: Hora, pentru cor micșt și orchestră; 2, Verdi: Duett din opera »Rigoletto« cântată de dna Carolina Lengeru și de dl N. Popovici, acompaniată de dșora M. Bömhen; 3, Chopin: Grande Polonaise, executată de dșora Elena Florian; 4, N. W. Gade: Crăieșa lelelor, baladă pentru cor micșt, soli (dna C. Lengeru, dșora O. Popovici și dl Traian Mușșan) și orchestră. După concert urmă joc.

Concert și teatru 'n Ciacova. Reuniunea română de cântări din Ciacova va da acolo ađila 6/18 l. c. un concert insoțit de o reprezentațiune teatrală in sala otelului Potje. Vinitul curat fu destinat in folosul fondului reuniunii. Programa concertului: »Din ședëtore« potpuri poporal, cor bărbătesc de I. Vidu; »Visul lui Stefan cel mare« poeșie de D. Bolintinean, declamată de dșora Virginia Roșu; »Hora Dobrogei«, cuvintele de V. Alecsandri, cor micșt de D. Popovici; »Sus opincă«, cor micșt de I. Vidu; »Hora Sinaei« cor micșt, de G. Ventura. Apoi: »Chir Tanase cogiocar« comedie in un act. Töte piesele se vor cântă de corul vocal al plugarilor români din Ciacova, sub conducerea dlui Ioan Uzon.

In Sân-Nicolaul-mare, școlarii români gr. or. au dat in 7 ianuarie n. o reprezentațiune cu cântece, urmată de danț, in favörea adjustării de nou edificatelor școle române gr. or. de acolo. Reprezentațiunea s'a făcut sub conducerea invêțătorului Antoniu Minișșan, jucându-se piesa »Nașcerea lui Christos« de Bancila. Cvatetele urmate după piesă au fost executate de corul vocal al plugarilor de acolo. Ér domnișcra Elena Albu a declamat cu efect poeșia »Jună de român.« Urmă apoi dansul, dintre dame luară parte dnele Petroviciu, Marcovici, Liubița Minișșan, Persida Andron, Amalia Andron vêd. dr. Ioanovici și dșorele

Hersilia Marcovici, Albu, Voichița, Cotosman, Nicolin, Iulia Balasevici.

Tinerimea română din Cojocna va arangia o petrecere împreună cu cântări, declamări și jocuri naționale, în favoarea bibliotecii școlii, ce se va ține la 7 ianuarie st. v. 1890 în sala școlii române gr. or. din loc, la care toți stimații binevoitori din loc și giur sunt cu totă onoarea poțiti a luă parte. Teodor Ciortea m. p., president; Vasilie Bojan m. p., notar; George Prigónă m. p., conducător; Vasilie Suci m. p., cassar.

Un nou cor vocal de plugari s'a inființat în comuna Jadani la inițiativa dlui învățator Mihai Vulpe, spune „Gaz. Pop.” Până acuma s'au înscris 43 de coriști și au învățat liturgia intrégă așa încât la sêrbătorile Crăciunului au cântat în biserică sub conducerea dirigintelui Martin Stancu.

Biserică și școlă.

Điua de anul nou în Oradea-mare s'a serbat cu ceremonialul obișnuit. Atât catedrala gr. e., cât și biserica gr. or. au fost pline de credincioși, cari ascultară cu devoțiune predicile ocazionale. Apoi se făcură felicitările la Pr. SSa episcopul gr. c. Mihail Pavel și la Rds. dn vicar episcopesc gr. or. Ieroteiu Beleş și la alte persoane. În điua din urmă a anului vechiu episcopul Pavel a dat un prând pentru elita societății oradane, ér în điua de anul nou pentru credincioșii bisericii sale.

Caritatea 'n Lugos. Dl Constantin Udrea, director al spitalului orașenesc din Lugos, a colectat și érna acesta bani pentru a se cumpără din ei haine școlarilor săraci de ambele sece; împărțirea s'a făcut în ajunul Crăciunului, la vr'o sută de școlari și școlărițe.

O faptă măreță rară. »Luminatorului« i se scrie, că proprietarul Simeon Nicolaevici, econom în Liget, un moșnég de 80 ani, inteligent, a testat partea cea mai mare a averii sale, adevă 127 jugăre (lanțuri) de pământ comasat într'un loc, în valóre de 15,000 fl. diecesei române gr. or. a Caransebeșului pentru scopuri culturale-bisericești.

Ce e nou ?

Anul nou la mulți ani! Cu numerul presinte al foii noastre nunumai începem un an nou, dar totodată și al doile pătrar de secol. Privind cu mândrie la acest trecut lung, de care nici o întreprindere curat literară română nu are, cerem spriginul publicului și pentru viitor; rugând pe toti aceia cari vreu serios a ne susține, să binevoescă a și înnoi abonamentele cu 'ntórcerea poștei; ér aceia cari nu vreu să mai fie abonati, sânt rugați a ne innapoiá nr. acesta séu a ne avisá ca să-i ștergem din registrul abonaților.

*

Hymen Dl Liviu Raț, impiegat de calea ferată al statului român, fiul reposatului protopresbiter gr. or. Ioan Raț din Arad, s'a căsătorit cu dșóra Marióra Porumbescu, fiica dlui Iračie Porumbescu, esarc și paroc în Frătăuțu nou în Bucovina și părintele regretatului nostru compositor musical Ciprian Porumbescu. — Dl Enea Hodoș, profesor la institutul teologic-pedagogic din Caransebeș, s'a cununat la Sibiiu cu dșóra Azota Secula, fiica dómnei Iudita Secula, vėduva regretatului avocat George Secula din Deva.

Șoiri personale. Dl dr. V. Babeș face la București experiențe asupra influenței și speréză că va

duce la un rezultat folositoarele-i experiențe. — Dl dr. Aurel Anca a fost numit medic superior în activitate și împărțit la spitalul de garnisonă nr. 6. din Olmütz.

„Românul“ ne salută prin aceste cuvinte, la intrarea în al doile pătrar de secol: »Familia«, điar literar din Oradea-mare, intră în al 26-lea an, cu începerea dela 1 ianuarie viitor. Dorim bėtranei foi de sub redacția dlui Iosif Vulcan, încă mulți ani spre a puté fi de folos fraților nostri de dincolo, în lupta lor pentru păstrarea naționalității.

Séra de Sân-Vásiu în Oradea-mare. Convenirea pe care o anunțărăm în nr. trecut, pentru serbarea ajunului anului nou, a reușit bine. Afară de cei bolnavi de influență, mai toți românii din Oradea-mare s'au intrunit în una din salele otelului »Arborele verde«, unde la sunetul muzicii petrecură o séra de veselie frățescă. Se 'nțelege, că n'au lipsit nici toasturile obișnuite la asemenea ocașuni. La douespredece ore lampele se stinseră și un cor improvizat cântă anului vechiu »In veci amintirea lui.« Apoi aprindėndu-se de nou, cei presinți își urară cu bucurie: Anul nou la mulți ani!

Asociațiunea transilvană. Despărțemėntul Brașov a ținut adunarea sa generală în 27 decembre v. sub presiudiul părintelui protopresbiter Ioan Petricu, lipsind mulți din cei ce trebuiau să fie de față. S'a constatat, că 'n anii din urmă despărțemėntul n'a lucrat nimica. Cestiunea inființării unei școle de țesut la Săcele, proiectată încă la 1881, s'a recomandat de nou comitetului. Comitetul s'a constituit astfel: director protop. I. Petric, secretar A. Bărsan, cassar A. Vlaicu, controlor B. Baiulescu, membri N. Petra Petrescu, V. Voina și G. B. Pop. Dl N. Petra Petrescu a pregătit și o lucrare pentru ocașiunea asta, înse n'a putut-o ceti, căci timpul a înaintat. Viitóre adunare se va ține la Săcele,

Procesul „Luminatorului“ Curia reg. a respins recursul de nulitate al dlui I. V. Bărcian, în contra sentinței condamnătóre a tribunalului cu jurați din Arad.

Congresul de etnografie în anul acesta se va ține la București. Se đice, că dnii Castelar (Spania) Jules Simon (Francia) și alții au promis că se vor duce pe atunci la București. S'au primit numeroșe adesiuni din Ungaria, Austria, Germania, Italia și Rusia. Đilele trecute o parte din membrii secțiunii române s'au adunat la dl Urechia și au luat mėsuri de pregătire. Congresul se va ține în luna lui octombrie.

Necrológe. Grigoriu Mateiu, comerciant și cetățan de frunte în Sibiiu, membru fondator al Asociațiunii transilvane și al Societății pentru fond de teatru român, etc. etc. a încetat din vietă acolo, la 3/15 ianuarie în etate de 81 ani. Il plâng: Sultana mărit. Petric, Anastssia mărit. Florian, ca fice; Alesandrina vėd. G. Mateiu, ca noră, Ioan Florian, președinte la tribunalul din Odorheiul-secuiesc, Iuliu Petric, jude cerc. în pens. și avocat, ca gineri; Ioan, Teofil, Cornel, Georg, Ana, Elena, Flora, Sultana, Elena, Alesandrina, Eugenia, Elena, ca nepoți și nepóte. — Dánila Pop, teolog de anul al III-le în Blaș, a murit la 10 ianuarie în etate de 23 ani. — Maria Pătăcean n. Mezei, soția preotului gr. c. Ioan Pătăcean din Copand în Ardeal, a reposat în 2 l. c. în etate de 42 ani. — Iosif Pop de Galați, paroc gr. or. în Galați în Ardeal, a încetat din vietă la 10 l. c. în etate de 77 ani, după un serviciu bisericesc de 40 ani. — Trifon Jivan, învățator gr. or. în Uzdin, a reposat acolo, la 20 decembre, în etate de 51 ani.

Carneval.

Cronica balurilor române. La 9/21 ianuarie balul reuniunii femeilor române din Braşov; la 11/23 ianuarie balul reuniunii femeilor române din Abrud, Abrudsat şi giur; la 14/26 ianuarie balul inteligenţei române din Borşa şi impregiurime la Borşa; la 1 februarie n. balul românesc din Arad; la 5 februarie n. balul reuniunii femeilor române din Sibiu. (Acesta s'aamănat, din cauza influenţei.)

Reuniunea femeilor române din Braşov va da balul seu in carnevalul acesta la 9/21 ianuarie, care se speră că va reuşi bine. Pentru a se mări decorul balului, scrie »Gazeta Tr.«, Reuniunea ş-a exprimat dorinţa, d'a fi costumul naţional cât se poate mai bine represintai.

Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrudsat şi giur, va ţine balul seu la 23 ianuarie n. in sala otelului »la Tulnic«, in favorul şcolii române de acolo. Şi acesta reuniune merită spriginul, căci in timp scurt a produs un rezultat frumos.

Bal pentru bustul lui Eminescu. Un mare bal in folosul bustului lui Eminescu se va da in ianuarie in Teatrul Naţional din Bucureşti. Balul va fi sub patronagiul dlui şi al dnei Maiorescu.

Inteligenţa română din Borşa şi giur, in Ardeal, va da la 26 ianuarie n. un bal in folosul şcolii gr. c. de acolo şi 'n localul acelei şcole. Presidentul comitetului arangiator e dl Augustin Lemeni, secretar dl Ioan Tarţa, cassar dl Eliseu Barbos.

Pošta redacţiunei.

Mulţumim staturora cari au ţinut să ne feliciteze la intrarea in al doile pătrar de secol, pentru sentimentele de incurajare, de care — in mijlocul indiferentismului cu care trebuie să ne luptăm — avem cea mai mare trebuinţă.

Bucureşti Ai dreptate, Codul bunei cuviinţe a inspirat inlocuirea aceea in locul cuvântului auzit şi de dta, căci acela nu poate să intre in o fôie cetilă de dame.

Desamăgită. Vorbe multe, fără nici un fond. Êr timba neromânescă

Abonament pe 1890.

Cu numărul acesta se incepe anul 1890 şi totodată al doile pătrar de secol, de când infiinţarăm fôia acesta.

De atunci şi pân' acuma, chiar şi 'n grele condiţiuni de existenţă, am stărunit neclintit să servim cu credinţă stégul culturii naţionale, la care ne angajarăm.

Cu acesta devisă intrăm şi 'n al doile pătrar de secol al existenţei noastre, respândind iubirea lecturii române şi poleind gustul culturii naţionale.

Rugăm pe toţi amicii foii noastre să ne spriginescă in lucrarea acesta şi 'n anul curent, rennoindu-şi abonamentele de timpuriu şi indemnând şi pe alţii la abonare.

Cei ce nu mai vor să aibă fôia noastră, precum şi aceia cari nu pot seu n'au obiceiul d'a plăti regulat inainte, binevoiescă a ne înştiinţa, ca să-îştergem din registrul abonaţilor, căci asemenea »abonaţi« numai ne incurcă socotelile.

Abonaţii din România pot să trimită abonamentul in bilete ipotecare şi in marce poştale.

Favoruri pentru abonaţi. Abonaţii noştri îşi pot comandă la noi următoarele scrieri de Iosif Vulcan, cu preţuri foarte reduse: »Ranele-Naţiunii«, roman in 3 tomuri, in loc de 3 fl., cu 1 fl.; »Novele«, tomul III, in loc de 1 fl. cu 50 cr.; »Mirésa pentru mirésă«, comedie in 3 acte, in loc de 1 fl., cu 25 cr.; »Lira mea« poesii nouă, ediţiune poporală, in loc de 1 fl., cu 60 cr.; »Dela saşe« novele şi schiţe, in loc de 70 cr. cu 40 cr.; »De unde nu este rentôrcere«, roman de Adrien Gabrielly, tradus de Tit Bud, in loc de 1 fl. cu 25 cr. Tôte aceste scrieri, 8 tomuri, comandate deodată, costă 2 fl.

Asemene se ofere şi portretul dlui Ioan Brătian, in loc de 1 fl., cu 25 cr.; portretul reginei României in costum naţional, in ediţiune de lues 25 cr., in ediţiune poporală 10 cr.

Ca dar pentru dame recomandăm »Lira mea«, poesii nouă de Iosif Vulcan, un volum, 15 côle, ediţiune de lues 3 fl.

Din scrierile: Sclavul Amourului, Poesii, Panteonul Român, Tanda-Manda, Cavalerii Noptii nu mai avem nici un esemplar.

Redacţiunea „Familiei.“

Picături de Maria-Zell pentru stomac,

forte folositoare in tôte bôlele de stomac.

Vindecă: lipsa de apetit, slăbiciunea stomacului, respiraţiunea mirositoare, paliditatea, rigăelile, colica, catarul de stomac, acréla 'n gât, gălbinarea, gréta, vèrsarea, durerile de cap (dêcă provin din stomac), sgârciurile de stomac, incuetura, ingreunarea stomacului, hemoroidele etc. Preţul unei sticle, cu Marca de inventiune, instrucţiune pentru întrebuiţare 40 cr.; duplă 70 cr. Expediţiunea centrală prin farmacistul Carl Brady, in Krensierr (Moravia.)

Avertisment! Veritabilele picături de Maria-Zell pentru stomac se falsifică şi se imitèză mult. Semnul veritabilităţii este, că fiecare sticlucă trebuie să fie impachetată in hârtie roşie, provèdută cu marca de sus şi să aibă regulele de întrebuiţare, mai observându-se, că este tipărită in imprimeria lui H. Gusek in Krensierr.

Hapuri purgative de Maria-Zell.

Aceste hapuri (pilule) care de mulţi ani se 'ntrebuiţèză cu cel mai bun succes contra lipsei de scaun şi la incueri, se falsifică mult. Cumpèratorul să fie atent la marca de mai sus, cum şi la subscrierea farmacistului C. Brady, Krensierr. Preţul unei cutii 20 cr., 6 cutii 1 fl. Dêcă banii se trimit inainte, se espedèză franco: 1 sul cu 6 cutii 1 fl 20 cr., 2 suluri 2 fl. 20 cr.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac şi hapurile purgative de Maria-Zell nu sânt nişte lécuri secrete. Descrierea se află in regulele de întrebuiţare care se alătură la fiecare sticlă şi cutie.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac şi hapurile purgative de Maria-Zell se află de vèndare: in Oradea-mare la farmacişii: E. Ember, Lud Molnár, George Nyiry, Carol Bleyer, Ales Heringh şi la misericordiani; in Beretyó-Ujfalu la farm. Geza Tamásy, in Kis-Marja la farm. Fr. Gallasy; in Komádi la farm. G. Scholtz; in Salonta la farm. L. Kovács şi Fr. Po-dráczky 14-43

Călindarul sèptemânei.

Dia sèpt.	Călindarul vechiu	Calind. nou	Sórele
Dum.	inainte Botezului Ev. Marcu c. 1, gl 6, a inv. 9.	res.	ap.
Duminecă	7 † S. Ioanu Botezat.	19 Canut	7 46 432
Luni	8 Preacuv. Georgie	20 Fab si Seb.	7 46 432
Martí	9 Mart Poliect	21 Agnes	7 45 433
Mercuri	10 Parintele Grigorie	22 Vicentia	7 45 435
Joi	11 Cuv. Theodosie	23 Logod. Mariei	7 43 437
Vineri	12 Martira Tatiana	24 Timote	7 42 439
Sâmbătă	13 Mart. Ermil	25 Int. lui Saul	7 41 441